BARNDOM - UTBILDNING -
SAMHÄLLE

**Examensarbete i fördjupningsämne**
**Barndom och lärande**
**15 högskolepoäng grundnivå**

# Pedagogers roll i den fria leken

En kvalitativ studie om pedagogers roll i fri lek

*Educators´ role during free play*

A qualitative study on educators` role in free play

Havana Muafaq
Lavin Zada

Förskollärarexamen: 210 hp
Datum för slutexamination: 2026.01.30

Examinator: Therese Lindgren
Handledare: Natalie Davet

# Förord

Vi vill först och främst börja med att tacka alla förskollärare och barnskötare som deltog i vår studie. Utan er hade denna studie inte gått att genomföra. Det har varit otroligt givande att få ta del av pedagogernas tankar och synsätt kring den fria leken. Vi har även fått en större inblick i hur pedagogerna jobbar på sin verksamhet, vilket har varit otroligt spännande. Vi har även tagit oss igenom sex intervjuer, så lika men ändå så olika. Vi tackar för ett gott samarbete.

Studien har vi tillsammans bearbetat i flera veckors tid. Vi har utfört tre intervjuer var och hittat tre forskningsartiklar var. Allt insamlat material har vi transkriberat tillsammans. Resten av studien har vi arbetat med tillsammans. Slutligen vill vi tacka varandra för ett gott samarbete.

# Abstrakt

Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger beskriver sin syn på den fria leken i förskolans verksamhet, vilka roller pedagoger intar när barn ges utrymme för fri lek, samt hur pedagoger uppfattar att den fria leken bidrar till barns utveckling och lärande. Problemområdet som vi utgår från är hur och när pedagoger väljer att delta i barns fria lek. Vi använder oss av en kvalitativ metod för vår datainsamling med utgångsläge i semistrukturerade intervjuer med tre förskollärare och tre barnskötare. Studiens utgångspunkt är Piagets teori om kognitiv utveckling och begreppen: *utvecklingsstadier, assimilation, ackommodation och equilibrium.*

Resultatet av studien visar att pedagoger ser fri lek som en central plats i förskolan där barnen får möjlighet att samspela, kommunicera och inta olika roller. Pedagogerna varierar mellan att inta rollen som observatör och deltagare, beroende på vilken situation barnen befinner sig i och utifrån barnens individuella behov. Rollen som observatör intar pedagogerna när barnen driver leken medan rollen som deltagare intas för att stödja samspel och lekens utveckling. Studien visar även att barns utveckling och lärande sker i samband med pedagogers förhållningssätt.

*Nyckelord: Barn, fri lek, kognitiv utveckling, pedagoger*

# Innehållsförteckning

## INNEHÅLL

**Förord** ... **2**

**Abstrakt** ... **3**

**Innehållsförteckning** ... **4**

**1. Inledning** ... **6**

1.2 Syfte och frågeställningar ... 7

**2. Tidigare forskning** ... **8**

2.2 Pedagogers roll i den fria leken ... 8

2.3 Barns utveckling och lärande i den fria leken ... 10

2.4 Sammanfattning ... 10

**3. Teoretiskt perspektiv** ... **11**

3.2 Piagets teori om kognitiv utveckling ... 11

3.2.1 Utvecklingsstadier ... 11

3.2.2 Assimilation ... 12

3.2.3 Ackommodation ... 12

3.2.4 Equilibrium ... 13

3.3 Sammanfattning ... 13

**4. Metod** ... **14**

4.2 Semistrukturerade intervjuer ... 14

4.3 Urval ... 15

4.4 Genomförande ... 16

4.5 Bearbetning av empiri ... 16

4.6 Etiska övervägande ... 17

**5. Resultat och analys** ... **18**

5.2 Pedagogernas syn på vad fri lek innebär ... 18

5.3 Observatör eller deltagare? 20
5.3.1 Observatör 20
5.3.2 Deltagare 22
5.4 Fria lekens betydelse för utveckling och lärande 23
5.4.1 Utveckling 23
5.4.2 Lärande 25
5.5 Sammanfattning 27
**6. Slutsats och diskussion** **29**
**7. Förslag på vidare forskning** **32**
**Referenslista** **33**
**Bilaga 1. Intervjufrågor** **36**
**Bilaga 2. Samtyckesblankett** **37**

# 1. Inledning

Lek har en central plats i förskolan och innebär en grund för barns utveckling, lärande och välbefinnande. I läroplanen beskrivs leken som viktig för barns möjligheter att utforska omvärlden, utvecklas och interagera med andra (Skolverket, 2018/2025). I leken får barnen möjlighet att uttrycka idéer, tankar och känslor samt att barnen ges möjlighet att arbeta med tidigare erfarenheter och kunskap. Enligt skollagen (2010:800) ska utbildningen anpassas efter barns olika förutsättningar och behov.

I läroplanen understryks det att barnen genom lek får möjlighet att imitera, fantisera och bearbeta uttryck samt att leken stimulerar barnens fantasi och inlevelse. I leken ges barnen möjlighet att utmanas och stimuleras av motorik, språkutveckling, kommunikation, samarbete och problemlösning. Pedagoger ska ansvara för att vara närvarande och lyhörda under barns lek. Pedagogerna ska även säkerställa att alla barn får lika stort inflytande och utrymme i verksamheten. Barnen ska samtidigt ges möjlighet att skapa och utforska och det innebär att pedagogerna förväntas stödja barns lek, men balansera det med att låta barnen själva ta för sig och utvecklas (Skolverket, 2018/2025).

I barnkonventionen artikel 31 står det att barn har rätt till lek anpassat till barnens ålder, det betyder att pedagoger ska anpassa leken utifrån barnets villkor. Artikel 2 står att alla barn har samma rättigheter och inget barn får diskrimineras. Samtidigt beskrivs fri lek i styrdokumenten på en generell nivå, vilket ger pedagoger utrymme för professionell tolkning när det gäller pedagogernas förståelse i praktiken. Utrymmet för tolkning kan betyda att fri lek kan se olika ut, beroende på förskola och hur pedagoger tolkar sitt uppdrag.

Trots att lek och fri lek har en central plats i förskolans verksamhet så saknas det en tydlig definition av vad fri lek innebär och hur pedagoger ska förhålla sig till den fria leken. Fri lek tolkas och utförs på olika sätt, beroende på förskola och hur förskolan jobbar. Vårt intresse för området väcktes genom erfarenheter från verksamhetsförlagd utbildning. Under en utbytesvecka på samma förskola fick vi möjlighet att observera hur pedagoger förhöll sig till barns fria lek. Observationerna visade att pedagogerna ofta hade en avvaktande roll. Vid flera

tillfällen intog pedagogerna tillbakadragna roller och utförde arbetsuppgifter som inte var kopplat till leken. Dessa erfarenheter väckte frågor kring hur pedagoger resonerar kring sin roll i den fria leken och hur de bedömer att de ska delta. Problemområdet handlar därför om hur pedagoger tolkar och omsätter sitt professionella uppdrag i relation till barns fria lek.

## 1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att skapa en fördjupad förståelse för hur pedagoger resonerar kring fri lek i förskolans verksamhet, hur deras roll tar sig i uttryck i barns fria lek, samt hur pedagoger uppfattar fria leken bidrar till barns utveckling och lärande. Vi kommer att besvara syftet genom följande frågor:

- Hur beskriver pedagoger den fria leken i förskolans verksamhet?
- Vilka roller intar pedagoger då det ges utrymme för fri lek?
- Hur uppfattar pedagoger att den fria leken bidrar till barns utveckling och lärande?

# 2. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning om pedagogers roll och barns lärande och utveckling i den fria leken. Vi forskare gjorde olika sökningar i olika dataregister. Processen att hitta tidigare forskning var inte lätt men efter många sökningar kunde vi få fram forskning som passade vårt ämne och vår studie. När vi gjorde olika sökningar tog vi användning av varierande nyckelord som bland annat fri lek, pedagogers roll och barns lärande och barns utveckling. Vi har valt ut sex olika artiklar som passade studien och artiklarna handlar om hur pedagoger förhåller sig till fri lek samt hur den fria leken kan främja lärande och utveckling.

## 2.1 Pedagogers roll i den fria leken

Aras (2015) undersöker pedagogers roll och deltagande i den fria leken genom intervjuer och observationer. I studien deltog fyra pedagoger från både offentliga och privata förskolor. Aras fokuserade på pedagogers roll och deras deltagande i den fria leken. Studien visade att pedagogerna i stor utsträckning intog en passiv roll under fri lek. Aras beskriver pedagogernas roller som observerande och de deltog sällan aktivt i den fria leken, förutom när barnen aktivt bad om hjälp eller när konflikter mellan barnen uppstod. Resultatet klarlägger pedagogernas roll som begränsad närvaro, som kan påverka kvaliteten i den fria leken. Aras understryker att pedagogernas roll och närvaro har betydelse för lekens utförande och att pedagogerna var osäkra på när de skulle delta i leken. Därav blev pedagogerna tillbakadragna och intog en passiv roll.

Weldmermariam (2014) genomförde en studie i svenska förskolor där han undersökte hur pedagogers roll i leken påverkar barnens lekaktiviteter. Weldmermariams studie grundades i en kvalitativ observationsstudie med fokus på hur pedagoger integreras med barn i den fria leken. Weldmermariam utgår inte från en specifik teori utan använder sig av pedagogers betydelse för lekens kvalitet och barns utveckling. Studien fokuserar på hur pedagoger agerar och interagerar med barn under den fria leken.

Studien visar att barn ses som små aktörer som själva styr och organiserar sin lek. Det framkommer att pedagoger vid sex tillfällen avbrutit den fria leken, eller försökt styra leken. Studien visade att pedagogers avbrott påverkade barnens lek. Om pedagoger vid olika situationer behöver avbryta leken för att exempelvis byta blöja, ska det göras genom en smidig övergång. Resultatet visade att pedagogernas sätt att gå in i barnens lek påverkade leken.

Kontos (1999) utförde en studie med syftet att beskriva hur pedagogernas deltagande påverkar utvecklingen av barnen i samband med den fria leken. Kantos tog användning av en kvalitativ observationsstudie för att undersöka hur pedagoger deltar i barns fria lek för att stödja barns lärande. Genom observationerna kunde Kantos synliggöra hur deltagandet från pedagogerna i leken skapar samband som främjar eller hindrar barnets möjlighet till utveckling i förskolan. Resultatet av studien visade att samspelet mellan pedagoger och barn var betydelsefullt för den fria leken. Pedagogerna gick in i en roll som lekkamrater med barnen istället för att iaktta, vilket enligt Kontos påverkade barnens lärande och samspel. Kantos påpekar även att pedagogerna visat olika engagemang i relation till sin roll och miljön. Engagemanget skildes åt i hur de pratade med barnen och ändrade sin roll och sitt språk beroende på om det var fri lek eller olika miljöer. Kantos studie visade även att pedagogerna ökade barnens deltagande genom att delta som lekkamrater. Pedagogernas deltagande gynnar slutligen barnens lek till en mer aktiv lek.

I Grekland genomförde Grigoropoulos (2021) en studie med syftet att undersöka pedagogernas roll i relation till den fria leken. Studien omfattade etthundra pedagoger från olika kommuner som besvarade en enkät. Resultaten visade att pedagogerna var verksamma i den fria leken och det kunde kategoriseras i två typer av perspektiv, ett icke-ingripande och ett ingripande. I leken förväntas pedagoger inte ingripa i leken, såvida det inte behövs. Den fria leken menar Grigoropoulos är frivillig och ska utföras utifrån barnets egen vilja. Slutsatsen var att det var framstående i hur pedagoger anpassar sig på barnets nivå under fri lek.

## 2.2 Barns utveckling och lärande i den fria leken

I Spanien utfördes en studie av Sagastui, Herrán och Anguera (2021), om hur barnens lärande och utveckling sker i den fria leken. Studien var baserad på modellen Pikler; som understryker att barn ska utforska och utveckla självstyrd lek på egen hand, genom ett eget initiativ. Insamlingen av data utfördes genom videoobservationer, av två pedagoger som arbetade på en yngrebarnsavdelning. Forskarna utvärderade pedagogernas tillvägagångssätt, utifrån tre nivåer: ingen intervention, indirekt intervention och direkt intervention. Resultatet av studien visade att fri lek gav barnen möjlighet till utveckling och självständighet. Resultatet visade också att barnens lärande och utveckling, främjas i samband med pedagogernas närvaro. Pedagogerna avstod från att ingripa såvida barnen inte bad om hjälp. I en annan studie utförd av Hall-Kenyon och Rosborough (2016) studerades barns lärande i den fria leken. Författarna betonar att den fria leken gav barn förmågor att lära sig och utveckla sina kognitiva och affektiva förmågor. Resultatet av studien blev att närvarande och synliga pedagoger främjar barnens lärande och att pedagogers utformning av miljöer och stöttning för barnen påverkade barns lärande och utveckling. Interaktionen mellan barn och pedagoger under den fria leken är betydelsefull för utveckling av barnen (Hall-Kenyon och Rosborough, 2016).

## 2.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att fri lek i förskolan framställs som en central arena för barns sociala, emotionella och kognitiva utveckling. Den tidigare forskningen synliggör att pedagogers roll i den fria leken varierar mellan att vara deltagare eller observatör, beroende på situation. Samtidigt framkommer att pedagogers närvaro, sätt att gripa in i leken och avbrott påverkar barns möjligheter till självständighet och samspel mellan varandra. Den tidigare forskningen framställer därmed att pedagogers bedömningar har en central plats i hur den fria leken formas och vilka möjligheter barnen får i samband med lärande och utveckling.

# 3. Teoretiskt perspektiv

I följande avsnitt presenteras Jean Piagets teori om kognitiv utveckling, som ligger till grund för vår studie. Teorin används i studien som ett analytiskt verktyg för att förstå hur pedagogers förhållningssätt till fri lek knyter an till barns möjligheter till lärande och utveckling med fokus på begreppen assimilation, ackommodation och equilibrium.

## 3.1 Piagets teori om kognitiv utveckling

Jean Piaget (1896-1980) var en schweizisk forskare som var intresserad av barns förmåga till problemlösning och utveckling, genom ny förståelse och justeringar av tidigare erfarenheter (Lillemyr, 2013, s. 102). Enligt Piaget utvecklar barn kunskap genom ett konstruktivt synsätt, vilket betyder att barnet skapar förståelse genom att utforska och samspela med sin omvärld Lillemyr 2013, s. 106). Kognitiv utveckling sker i samspel mellan individ och omvärld, där nya erfarenheter anpassas efter tankemönster eller tills det sker förändringar. I Piagets teori är kognitiva scheman centralt för hur en individ tänker och tolkar sin omvärld. Dessa scheman utvecklas sedan genom assimilation och ackommodation (Lillemyr, 2013, s. 106). Lek har en viktig plats i processen, eftersom att barnen ges möjlighet att bearbeta erfarenheter och prova olika roller. Barnen kan genom lek uttrycka och vidareutveckla sina kognitiva scheman vilket bidrar till lärande och utveckling. (Lillemyr, 2013, s. 106-107).

### 3.1.1 Utvecklingsstadier

Piaget beskriver utveckling i olika faser och utvecklingsstadier. Utvecklingsstadierna omfattar fyra stadier i åldrarna noll till tolv år och uppåt. Första stadiet är det sensomotoriska stadiet (0-2 år) som innefattar det första steget i barnens kognitiva utveckling. Vid detta stadie utforskar barnen sin egen kropp och börjar leka när de är ungefär fyra månader. Piaget kallar dessa lekar för övningslekar. Andra stadiet kallas för det preoperationella stadiet (3-6 år), som innebär en stor förändring för barnen, eftersom barnen får förmåga att föreställa sig sådant som inte är närvarande i tid och rum, och ger sig in i låtsaslekar. Detta kallar Piaget för

symbollek. Tredje stadiet är det konkret-operationella stadiet (7-11 år) som Piaget förklarar är regellekar som barnen tar sin an, genom spontana lekar och lekar med fasta regler (Hägglund, 1989, s. 32). Sista stadiet kallas för formellt operationstadie (12 år och uppåt) och Piaget menar att detta stadie är tecken på att barnen utvecklar en större förmåga att kunna tänka abstrakt och dra egna slutsatser (Hägglund, 1989, s. 34). För att förstå vad som driver utvecklingen mellan dessa stadier beskriver Piaget flera centrala begrepp som utgör grunden för den kognitiva utvecklingen. Utvecklingen mellan stadierna drivs av en process som Piaget kallar adaption som innebär generell utveckling där barnet lär sig och samtidigt utvecklar sitt tänkande (Hägglund, 1989, s. 31).

### 3.1.2 Assimilation

Lärande sker genom två begrepp som är centrala i Piagets teori, assimilation och ackommodation. Hägglund (1989, s. 31) beskriver Piagets syn på assimilation. Begreppet kommer från det latinska ordet assimilera och betyder att göra lik. Piaget framställer begreppet som ett sätt för individer att samla på och anpassa sig efter erfarenheter, intryck och kunskaper. Lillemyr (2013, s. 104) beskriver Piagets syn på assimilation genom att barnet tolkar situationer utifrån sin egen kunskap och erfarenhetsbakgrund. Det som sker är att barnet anpassar sig till gamla scheman genom mindre justeringar.

### 3.1.3 Ackommodation

Accommodation beskriver Lillemyr (2014, s. 105) är en ny erfarenhet som kräver förändring, utvidgning eller omformning av den kognitiva strukturen. Lillemyr (2013, s. 105) framställer Piagets syn genom att ackommodation även gör barnet mindre flexibelt men ersätts istället av vetande och ny kunskap. Accommodation bildar nytt lärande genom gamla förståelse kategorier som är nödvändiga och barnets nya och tidigare erfarenheter måste integreras med varandra.

### 3.1.4 Equilibrium

Assimilation och ackommodation kompletterar varandra och ingår i en balansprincip som kallas equilibrium. Piaget beskriver balansen mellan assimilation och ackommodation som betydelsefull för lärande och utveckling. När det framkommer en bristande kognitiv balans kan detta skapa en drivkraft för barnet att fortsätta anpassa sin förståelse genom att bearbeta nya erfarenheter, med hjälp av assimilation och ackommodation. Vilket i sin tur bidrar till förändring och utveckling av den kognitiva förståelsen (Lillemyr, 2013, s. 132).

## 3.2 Sammanfattning

Sammanfattningsvis utgår studien från Jean Piagets konstruktiva syn på lärande, där barnet utvecklar kunskap genom interaktion med omvärlden och leken. Piagets teori synliggör hur assimilation och ackommodation samverkar i barnets kognitiva utveckling och hur dessa hänger ihop med equilibrium. I studien används teorin som ett verktyg för att tolka intervjupersonernas yttrande om fri lek, barns utveckling och lärande samt pedagogernas förhållningssätt till den fria leken. Assimilation används för att analysera pedagogernas beskrivningar i hur barn använder tidigare kunskaper och erfarenheter i leken. Ackommodation används för att analysera pedagogernas yttrande gällande barn som möter nya erfarenheter eller situationer, som kan innebära att tidigare förståelse behöver utvecklas eller förändras. Equilibrium används för att förstå hur assimilation och ackommodation tillsammans kan kopplas till barnets lärande och utveckling. På detta sätt används Piaget som ett sätt att tolka intervjupersonernas utsagor.

# 4. Metod

I detta avsnitt presenteras den metod som vi valt att använda oss av för att besvara studiens frågeställningar. Metoddelen innehåller val av metod för intervjuer, urval, genomförande av datainsamling samt bearbetning av empiri. Slutligen presenteras vårt tillvägagångssätt i relation till de etiska övervägandena. Studien grundar sig i en kvalitativ metod, eftersom syftet är att undersöka hur pedagoger tolkar och beskriver sin roll, syn och uppfattning i relation till barns fria lek. Ett kvalitativt tillvägagångssätt gav oss som forskare en djupgående förståelse kring respondenternas tankar och en djupare tolkning av ämnet för studien

## 4.1 Semistrukturerade intervjuer

I vår studie valde vi att använda oss av semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. En semistrukturerad intervju innebär att intervjuaren utgår från förutbestämda frågor samtidigt som det finns möjligt att ställa följdfrågor. Respondenten får möjlighet att utveckla sina svar och resonemang (Alvehus, 2023, s. 112). Vi valde att använda semistrukturerade intervjuer eftersom att studiens syfte är att undersöka pedagogernas egna erfarenheter, uppfattningar och resonemang kring den fria leken. Genom intervjuerna fick respondenterna möjlighet att beskriva egna tankar och erfarenheter med egna ord. Den valda metoden gjorde det möjligt att undersöka hur pedagogerna beskriver den fria leken, vilka roller de uppfattar att de intar samt hur de uppfattar att den fria leken bidrar till barns utveckling och lärande. Följdfrågorna gav även möjlighet att fördjupa och förtydliga respondenternas svar när det behövdes. Att välja semistrukturerade intervjuer innebär samtidigt vissa begränsningar. Eftersom studien bygger på respondenternas egna erfarenheter och utsagor undersöks framförallt hur pedagogerna beskriver och uppfattar sitt arbete. Vår valda metod kan därav inte visa hur pedagogerna agerar i praktiken i samband med den fria leken. För att undersöka det hade observationer varit ett alternativ att se hur pedagoger gör i praktiken. Resultatet förstås därför utifrån respondenternas egna erfarenheter och beskrivningar. Alvehus (2023, s. 112) betonar att intervjuerna gör det möjligt att få en inblick i hur respondenterna tänker kring ett specifikt ämne. Genom intervjuer får vi insikt i pedagogernas erfarenheter, tankar, känslor och åsikter. Vilket gör att vår valda metod är

användbar, för att skapa förståelse för hur pedagoger förhåller sig till den fria leken i förskolan (Alvehus, 2023, s. 112).

## 4.2 Urval

Urvalet baserades på ett bekvämlighetsurval. Enligt Patel och Davidson (2019, s.141) innebär ett bekvämlighetsurval ett urval där respondenterna väljs utifrån tillgänglighet och åtkomlighet, därav blev ingen respondent slumpmässig utvald. Respondenterna valdes utifrån kriterierna att de skulle vara verksamma inom förskolan och med minst fem års erfarenhet. Vi valde att inkludera pedagoger med minst fem års erfarenhet eftersom vi bedömde att en längre erfarenhet av arbete i förskolan kunde ge respondenterna möjlighet att ha mött och reflektera över olika situationer som rör den fria leken. Eftersom studiens syfte är att undersöka pedagogernas erfarenheter, uppfattningar och resonemang ansåg vi att erfarenheter var relevanta för att få erfarenhetsbaserade beskrivningar. Vi valde därför respondenter med flera års erfarenhet och som hade möjlighet att medverka inom den tidsram som vår studie krävde. Vi valde att intervjua respondenter som vi sedan tidigare hade bekantskap med, vilket underlättade det praktiska genomförandet av intervjuerna. Urvalet bestod av sex respondenter, varav tre förskollärare och tre barnskötare, och var verksamma på olika förskolor. Vi utförde intervjuer från fyra kommunala förskolor i samma kommun. Genom att innefatta både förskollärare och barnskötare skapades möjlighet till olika perspektiv utifrån den fria leken. Att respondenterna var bekanta för oss sedan tidigare bidrog till avslappnade och naturliga samtal. I resultatdelen presenteras varje respondent med yrkestitel och nummer ett till tre, där numren uppger i vilken ordning intervjuerna genomfördes. Förskollärare ett har åtta års erfarenhet och barnskötare ett har elva års erfarenhet. Förskollärare två har sju års erfarenhet och barnskötare två har femton års erfarenhet. Förskollärare tre har åtta års erfarenhet och barnskötare tre har tolv års erfarenhet.

## 4.3 Genomförande

Vi tog i god tid kontakt med sex olika pedagoger som arbetade på fyra förskolor. Respondenterna kontaktades via mejl, med information om studiens syfte och deras roll som deltagare. I mejlet bifogades en samtyckesblankett (se bilaga 2), med information om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde välja att avbryta sin medverkan utan att ange orsak. Efter att respondenterna bekräftat sitt deltagande, bokade vi in tid och datum för alla intervjuer, som var anpassat efter pedagogernas arbetstider. Alla intervjuer ägde rum på respektive pedagogs arbetsplats. Vi satt i ett avskilt rum för att ostört kunna genomföra intervjuerna, utan personal och barn, för att respondenterna skulle tala ostört och utan avbrott. För vår datainställning valde vi att ta användning av en diktafon. Respondenterna blev innan intervjun informerade om att vi skulle spela in samtalet, och ett godkännande från respondenterna behövdes både skriftligt och muntligt i hänvisning till samtyckesblanketten. Vår datainsamling genomfördes under en veckas tid, där varje enskild intervju tog mellan 45 och 60 minuter. Eftersom att vi var två undersökare valde vi att dela upp intervjuerna och genomföra tre enskilda intervjuer för att fördela arbetet mellan oss forskare.

## 4.4 Bearbetning av empiri

Efter att alla intervjuer genomfördes transkriberades allt ljudmaterial grundligt för att få ett komplett och korrekt underlag. Transkriberingen genomfördes efter varje enskild intervju för att minska risken för feltolkningar, därför valde vi att transkribera samma dag som intervjuerna och materialet transkriberade vi tillsammans. Ljudmaterialet gav oss ett genomgripande textmaterial för att intervjuerna omfattade tio frågor och flera följdfrågor. Allt som sades av respondenterna skrevs ner i ett delat dokument för att få en översikt av alla svar. När all transkribering var färdigt gick vi vidare med att läsa igenom materialet flera gånger både enskilt och gemensamt för att få en djupare uppfattning av intervjuerna och responderas svar. Alvehus (2023, s.143) beskriver detta som en förtrogenhet, där vi som forskare får en djupgående förståelse av vad respondenterna förmedlar till oss. Efter genomläsningen av allt material påbörjade vi en tematisering genom att färgmarkera de olika kategorierna och det

gjorde vi genom att sortera alla frågor i olika färger samt vad respondenterna svarade. Det beskriver Alvehus (2023, s.143) som tematisering, vilket betyder att materialet sorteras i olika kategorier för att förenkla vad varje kategori handlar om. Sorteringen görs för ögonen för att kunna vrida och vända på materialet på olika sätt.

## 4.5 Etiska övervägande

Vår studie har följt de riktlinjer som fastställs i Vetenskapsrådets god forskningssed (2024) med fokus på information, samtyckes och konfidentialitetskravet. Riktlinjerna understryker forskarens ansvar att skydda respondenternas integritet, säkerställa frivillighet och hantera insamlad data på ett säkert sätt. Som forskare för denna studie var vi väldigt noggranna med att tydligt framställa att studien inte skulle påverka respondenternas deltagande negativt. För att uppfylla informationskravet fick respondenterna i god tid före intervjun ett mejl med en samtyckesblankett som innehöll information om studiens syfte, hur materialet skulle användas och vilka rättigheter de hade som respondenter. Respondenterna informerades om att intervjun skulle spelas in med hjälp av en diktafon och att det endast var vi forskare och Malmö universitet som skulle ha tillgång till ljudinspelningen. Ljudinspelningen har förvarats hos oss forskare tills transkriberingen var klarlagd sedan fick skolan diktafonen med ljudinspelningarna. Samtyckeskravet säkerställdes genom att respondenterna fick ta del av samtyckesblanketten och de fick lämna ett muntligt godkännande innan intervjun kunde sätta igång. Respondenterna informerades tydligt om att deras medverkan var helt frivillig och att de när som helst före, under och efter intervjun kunde avbryta sin medverkan utan att ange orsak. Genom konfidentialitetskravet anonymiserades respondenternas personuppgifter och allt insamlat material. Respondenterna benämndes med deras yrkestitel och nummer, vilket innebär att inget insamlat material kunde identifiera respondenterna.

# 5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultaten från sex semistrutureade intervjuer. Resultaten presenteras tematiskt utifrån studiens forskningsfrågor och fördjupas i en analytisk tolkning med stöd i Jean Piagets teori om kognitiv utveckling. Syftet med resultaten och analysen är att förtydliga hur pedagoger beskriver fri lek. vilka roller de intar samt hur de uppfattar att fri lek bidrar till barns utveckling och lärande. Pedagogerna beskrivs som förskollärare, barnskötare och respondenter. När termen respondenter används omfattar de samtliga respondenter, medan utformningen av förskollärare och barnskötare endast refererar till respondenternas yrkestitel, för att kunna urskilja respondenternas svar, likheter och olikheter.

## 5.1 Pedagogernas syn på vad fri lek innebär

Respondenterna beskrev fri lek som en del av förskolans verksamhet, där barnen ges möjlighet att själva styra leken genom regler, roller, fantasi och kreativitet. Fri lek beskrevs en situation där barnen får utrymme att kommunicera, samverka och utveckla gemenskap med varandra utan vuxen styrning.

En respondent beskrev fri lek som:

> Förskollärare 1
> Min syn på fri lek är att barnen får möjlighet att utveckla sitt språk, kommunikation och träna på turtagning men även att barnen stärks i sig själva. Barnen vågar leka och den fria leken leder in barnen till olika roller. Jag ser även att barnen tränar på att lösa konflikter.

En annan respondent betonade:

> Barnskötare 1
> Betyder att fri lek ger barnen möjlighet att bestämma lekens innehåll och regler utan en vuxen. Barnen är huvudkaraktärerna i

> deras lek. Under fri lek anser jag att barnen även övar på att samspela och lösa problem tillsammans. Jag har även sett att barnen använder sig av erfarenheter och använder det i leken.

Ytterligare en respondent markerade att:

> Barnskötare 2
> Jag ser fri lek som en aktivitet där barnen själva får styra på eget villkor utan begränsningar. Den fria leken ger barnen möjlighet att fantisera, vara kreativa och utforska i egen takt.

Respondenternas beskrivningar visar en tydlig samsyn kring den fria leken innebär att barnen får ett stort utrymme att själva påverka lekens innehåll. Det framkommer även att den fria leken enligt respondenterna inte enbart handlar om att barnen får bestämma vad de vill leka. Utan även om att barnen genom leken får använda erfarenheter, problemlösningar och samspel. Detta framkommer exempelvis när barnskötare 1 beskriver att barnen använder erfarenheter och tar med dem i leken.

Detta kan förstås utifrån Piagets konstruktiva syn på lärande. När barn använder sig av tidigare erfarenheter i samband med nya leksituationer, kan detta kopplas till assimilation. Genom att begreppet synliggör hur tidigare kunskaper, och erfarenheter används i mötet med nya situationer (Hägglund, 1989, s. 31).

När barn tar användning av sina tidigare erfarenheter kan de också förstå nya leksituationer med hjälp av sina kognitiva scheman. Det betyder att leken inte endast anses som en aktivitet, utan att barnen tar användning av tidigare erfarenheter på nya sätt. Begreppet assimilation ger inblick i hur pedagogernas beskrivningar kan förstås som en del av barnets lärande och utveckling. Respondenterna beskriver vidare att barnen får möjlighet att möta andra barn, lösa problem och möjligheter att utforska. Sådana situationer kan innebära att barn möter erfarenheter som inte helt stämmer överens med deras tidigare förståelse. Det kan synliggöras

genom ackommodation genom att barnets tidigare förståelse behöver utvecklas, omformas eller förändras när barnet väl möter nya erfarenheter (Lillemyr, 2013, s. 105). Ackommodation tydliggör även att barn använder det de kan och anpassar sin förståelse när nya situationer uppstår. Resultatet kan förstås som att den fria leken, enligt respondenterna, ger barn möjlighet att både använda tidigare erfarenheter och möta nya erfarenheter. Piagets begrepp ger inblick i hur den fria leken kan förstås som en arena där erfarenhet bearbetas och förståelsen kan utvecklas.

Respondenternas beskrivningar av fantasi, kreativitet och olika roller i leken kan även relateras till Piagets beskrivning av det preoperationella stadiet. Symbollek och fantasi är centrala och utvecklingsstadierna hjälper studien att förstå respondenternas beskrivningar av fantasi och rollek utifrån Piagets syn på den kognitiva utvecklingen (Hägglund, 1989, s. 31-32, 34).

## 5.2 Observatör eller deltagare?

Respondenterna beskrev att de växlar mellan olika roller i den fria leken, främst mellan att inta en observerande roll och en deltagande roll. Rollerna som respondenterna intog beror på situation, barns behov och barngruppen.

### 5.2.1 Observatör

Respondenterna beskrev att de ofta intar en observerande roll när barnens lek funkar och formas av samspel och engagemang. Att vara observatör beskrevs som ett sätt att ge barnen plats att utveckla leken på egen hand och få insikt över barngruppen.

En respondent uttryckte detta som:

> Förskollärare 2
> Det beror väldigt mycket på situation till situation. Ifall barnen själva har en drivande lek, där inga konflikter sker så blir jag för en

> observatör. En annan respondent betonade vikten av att respektera barnens vilja
>
> Barnskötare 3
> Jag varierar min roll beroende på vilken situation vi befinner oss i. Ibland är jag observatör för att se hur barnen leker, och tar ett steg tillbaka.

Ytterligare en respondent lyfte att observation ger barnen utrymme för självdrivna lekar:

> Förskollärare 3
> Min roll baseras på hur barnen leker, flyter leken på och barnen är inne i den, backar jag och observerar. För mig är det viktigt avstå från leken om barnen inte bjuder in för att ge dem utrymme att själva driva leken.

Den observerande rollen beskriver respondenterna när barnen själva är drivande i leken och när pedagogerna gör bedömning att deras deltagande inte behövs. Den observerande rollen innebär inte att pedagogen lämnar leken helt, utan finns närvarande och följer leken utan att ta över. Utifrån Piagets teori kan detta relateras till barnets möjlighet att själv använda tidigare erfarenheter i leken.

När leken får styras av barnen kan de använda tidigare erfarenheter och kunskaper i samband med nya leksituationer. Begreppet assimilation synliggörs eftersom att barnet utifrån tidigare erfarenheter tolkar nya situationer (Lillemyr, 2013, s. 104). Förskollärare 3 beskriver att pedagogen backar när barnen är inne i leken och själva driver den. Pedagogens tillbakadragna roll kan ge barnen utrymme att prova sina erfarenheter på egen hand. Begreppet assimilation synliggör hur barnen kan göra med tidigare erfarenheter när pedagogen inte styr lekens innehåll och tar ett steg tillbaka. Equilibrium tydliggörs i den observerande rollen, genom att

barnen är drivande i leken och kan möta situationer som de kan hantera med hjälp av tidigare förståelse.

### 5.2.2 Deltagare

Respondenterna beskrev att de går in i en roll som deltagare när barnen bjuder in dem eller när respondenterna observerar att vissa barn behöver stöd för att kunna delta i leken. Deltagandet beskrevs som ett sätt att stödja samspel, inkludera barn och ibland föra leken vidare med barnen.

En respondent beskrev sitt deltagande som:

> Förskollärare 1
> Känner jag att jag kan medföra något i leken med barnen, går jag in som en deltagare. Men det beror på hur situationen ser ut, men att vara med i barnens lek och att få vara en del i leken är inte tillfälligt utan jag är en av dem. Att vara i leken är väldigt spännande och roligt.

En annan respondent betonade vikten av att stötta barn som hamnar utanför:

> Barnskötare 2
> I andra situationer går jag in som en deltagare när barnen bjuder in mig till lek eller om vissa barn har svårt att komma in i leken. Ibland kan det vara svårt för vissa barn att komma in i leken, därför är det viktigt att jag finns som stöd och som en närvarande pedagog för barnen

En tredje respondent beskrev deltagandet som en medveten pedagogisk handling:

Förskollärare 3

Jag blir en deltagare när barnen bjuder in mig till lek. Ibland händer det att vissa barn inte kan komma in i leken och då känner jag att det är min roll att hjälpa barnen in i leken för att alla barn ska kunna vara en del av deras lek.

Barnskötare 2 beskriver att pedagogen går in i leken när vissa barn har svårt att komma in i leken, synliggörs en situation där pedagogen blir en del av barnets leksituation. När pedagogen deltar i leken kan det tyda på att barnet möter nya sätt att samspela och delta tillsammans med andra barn. Här blir assimilation och ackommodation viktig. Barnet kan i leken möta situationer som går att förstå med hjälp av tidigare erfarenheter men även situationer som utmanar dessa erfarenheter (Lillemyr, 2013, s. 104-105).

Equilibrium framkommer för att förstå relationen mellan processerna och hur barnets förståelse kan utvecklas när barnet möter nya erfarenheter (Lillemyr, 2013, s. 132). Resultatet visar att pedagogernas deltagande inte behöver förstås som motsatsen i barns självständighet. Istället kan deltagandet utifrån beskrivningarna innebära att pedagogen gör sig anpassningsbar utefter situationen som barnet befinner sig i. Samt att de kan skapa möjlighet för barnet att delta, samspela och möta nya erfarenheter.

## 5.3 Fria lekens betydelse för utveckling och lärande

Respondenterna beskrev att den fria leken är betydelsefull för barns utveckling och lärande. De beskrev att barn får möjlighet till samspel, språk och problemlösningar.

### 5.3.1 Utveckling

Samtliga respondenter beskriver den fria leken som betydelsefull för barnens utveckling och lärande. De lyfte att barn genom leken utvecklar språk och samarbetsförmåga. Respondenterna påpekade att barn i den fria leken ges möjlighet att inta roller, kommunicera

och samspela med varandra för deras utveckling och lärande. Respondenterna menar även att utveckling sker i samband med kommunikation och rolltagande.

En respondent beskrev utveckling på följande sätt:

> Förskollärare 3
> Utveckling ser jag genom att se hur barnet utvecklas, vad barnet har lärt sig under den fria leken samt hur barnen samspelar med varandra för att tillsammans utveckla sitt samspel. Jag ser en stor utveckling kring barnen när jag och mina kollegor har mindre grupper i den fria leken för att även få en överblick i vem som tar ledarrollen och hur deras interaktion är tillsammans. Därför är den fria leken viktig och främjar barnens utveckling dels genom att barnen kommunicerar med varandra och inte alltid med oss vuxna.

En annan respondent lyfte utveckling som en viktig aspekt i den fria leken genom att:

> Barnskötare 3
> Utveckling i den fria leken är viktigt eftersom att barnen själva bestämmer innehållet för leken samt utvecklar sociala färdigheter. Den fria leken bidrar till språkutveckling men även en social utveckling. Barnet lär sig även att utvecklas inom turtagning.

En tredje respondent menar att:

> Förskollärare 2
> Den fria leken ser jag som en möjlighet för barnen, där de både själva och tillsammans främjar varandra genom att leka, samspela och bestämma innehåll i leken.

Respondenternas beskrivningar visar att den fria leken uppfattas som betydelsefull för barns utveckling, gällande språk, samspel och turtagning. Flera respondenter beskriver att barnen utvecklas genom att kommunicera och samspela med varandra. Utifrån Piagets teori framförs det att barnets utveckling sker genom möten mellan tidigare erfarenheter och nya erfarenheter. När barnet samspelar med andra kan de använda tidigare erfarenheter av kommunikation.

Assimilation synliggörs genom hur barn kan använda tidigare kunskaper och erfarenheter i sociala situationer. Tidigare erfarenheter såsom turtagning och kommunikation kan användas när barnet deltar i en ny lek, och barnet tolkar situationen utifrån det som barnet känner igen (Lillemyr, 2013, s. 104). Ackommodation förtydligar hur barnets samspelar när de möter andra barns idéer och regler. Ackommodation visar att barnet kan behöva utveckla eller förändra sin förståelse för att kunna hantera situationen (Lillemyr, 2013, s. 104).

### 5.3.2 Lärande

Respondenterna beskrev att lärande ständigt sker i barnens fria lek. De menade att barn får lärande genom turtagning, kommunikation och observationer.

En respondent beskriver sin syn genom att:

> Förskollärare 3
> Barnen får ut ett lärande genom att prata med varandra, kommunicera, öva på turtagning och att de vågar leda leken och ta olika roller i den fria leken.

Den andra respondenten betonar att:

> Barnskötare 1
> I den fria leken lär sig barnen jättemycket. De tränar på sin förmåga, lär sig om empati och uttrycker sin fantasi. Barnen

> uttrycker sin empati genom att lösa konflikter om det uppstår, hjälper varandra under leken och kan tillsammans låtsas vara olika karaktärer. Ett lärande jag har sett bland barnen är att de tar med sig erfarenheter utifrån och använder dem för sitt lärande i den fria leken, vilket är väldigt spännande.

Den tredje respondenten menar på att

> Barnskötare 3
> Lärande i leken ger barnen möjlighet att lära sig finmotorik, språk och fantasi. Jag ser att barnen lär sig mycket av varandra i den fria leken, och det är ett bra tecken på att barnen genom leken utvecklas och hjälper varandra att utvecklas.

Respondenterna beskriver att lärande sker kontinuerligt i den fria leken och kopplar lärandet till kommunikation, turtagning, empati, fantasi, problemlösning och samspel. Barnskötare 1 synliggör att barn tar med sig erfarenhet utifrån och använder dem i den fria leken. Detta kan kopplas till assimilation. När barn använder tidigare erfarenheter i en ny leksituation använder de det som redan finns i deras förståelse för att hantera den nya leksituationer. Assimilation visar på hur tidigare erfarenheter kan få betydelse för det lärande som respondenterna beskriver (Lillemyr, 2013, s. 104).

Ackommodation blir även synlig genom att nya erfarenheter kan kräva att barnet utvecklar eller förändrar sin tidigare förståelse. Accommodation framförs även när respondenterna beskriver att barn löser konflikter, hjälper varandra och provar nya idéer och samspelar med andra (Lillemyr, 2013, s. 105). När barnet möter något nytt kan de behöva hitta en balans mellan tidigare förståelse och den nya erfarenheten. Processen kan bidra till förändring och utveckling av den kognitiva förståelsen (Lillemyr, 2013, s. 132).

## 5.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar studiens resultat att pedagogerna har samma syn på fri lek och ser den som en central del av förskolan. Fri lek beskrivs som en arena där barnen får möjlighet att utveckla samarbetsförmåga, utveckla språk och sociala färdigheter. Respondenterna säkerställer även att barnen ges möjlighet att inta olika roller, använda tidigare erfarenheter och lösa konflikter tillsammans. Analysen med stöd av Piagets teori synliggör respondenternas beskrivningar av barns användning av tidigare erfarenheter kan förstås genom assimilation. Situationer där barn möter nya erfarenheter och behöver utvecklas eller förändra sin förståelse kan förstås genom ackommodation. Equilibrium används för att förstå relationen mellan processerna och hur de tillsammans kan kopplas till barns utveckling och lärande (Lillemyr, 2013, s. 104-105, s. 132).

Vidare visar resultatet att respondenterna växlar mellan rollerna som observatörer och deltagare. Rollen som observatör används när barnen själva driver leken, medan rollen som deltagare intas när barnen behöver stöd eller när respondenterna kan bidra till leken. Rollerna i den fria leken är situationsstyrda och beror på barnens behov.

Piagets teoretiska begrepp bidrar till att tolka och förstå respondenternas beskrivningar av den fria leken, i samband med barns kognitiva utveckling. Begreppet assimilation har framförts genom att använda barns tidigare erfarenheter och kunskaper i nya leksituationer. Begreppet ackommodation har synliggjorts genom att förstå hur barn kan utveckla och förändra sin tidigare förståelse med hjälp av nya erfarenheter. Med hjälp av samspel och problemlösningar. Begreppet equilibrium har gett inblick i hur relationen mellan assimilation och ackommodation möter varandra och visar på hur barnet möter nya erfarenheter. Barnen behöver hitta en balansgång mellan tidigare förståelser och det nya. Det preoperationella stadiet synliggörs genom att förstå respondenternas beskrivningar gällande symbollek, fantasi och olika roller i den fria leken.

Slutligen visar studiens resultat att respondenterna uppfattar fri lek som viktig för barns utveckling och lärande. Lärandet beskrivs kontinuerligt genom turtagning, samspel och kommunikation. Piagets teori bidrar till att synliggöra hur respondenternas uppfattningar om barns lärande och utveckling kan förstås genom processerna assimilation, ackommodation och equilibrium. Studien förstås utifrån pedagogernas utsagor och inte på observationer på barnens faktiska handlingar. Sammanfattningsvis synliggörs det att respondenternas synsätt och deltagande i leken skapar förutsättningar för barns utveckling och lärande

# 6. Slutsats och diskussion

Studiens syfte var att undersöka hur pedagoger beskriver sin syn på den fria leken i förskolans verksamhet, vilka roller pedagoger intar när barn ges utrymme för fri lek, samt hur pedagoger uppfattar att den fria leken bidrar till barns utveckling och lärande. Resultatet visar att respondenterna har samma syn och förståelse av fri lek, där barnen ges möjlighet att samspela, inta roller och kommunicera. Respondenterna framställer att fri lek har en central plats i förskolans verksamhet där barnen ges möjlighet att sätta sitt intresse i fokus. Resultatet av studien visade även på att respondenterna intar en observerande och en deltagande roll och rollen anpassas efter barnens behov och situationer. Slutligen framkommer det att respondenterna hade samma syn på att den fria leken tillför utveckling och lärande genom självstyrda lekar, kommunikation och turtagning.

Studiens resultat stämmer överens med tidigare forskning som betonar pedagogers betydelse i barnens fria lek. Grigoropoulos (2021) forskning betonar att pedagogers deltagande har en påverkan på barnets utveckling och lärande. Grigoropoulos menar att deltagande från pedagoger gör stor skillnad för barnen. Barnens utveckling får i större utsträckning en större betydelse när pedagogerna aktivt väljer att delta. Detta stämmer överens med resultaten i föreliggande studie, där respondenterna beskriver hur deras närvaro kan bidra till vidareutveckling av lek, inkludering och samspel. Samtidigt framförs det att pedagogerna inte alltid aktivt deltar i leken, utan istället medvetet väljer att inta en observerande roll när barnens lek flyter på.

Balansen mellan att vara deltagare och observatör kan jämföras med Weldmermariam (2014) studie, som betonar att pedagoger inte ska avbryta eller påverka barnets fria lek. Det menar han är ett störningsmoment för barnen och det stör deras möjlighet till självstyrning av lek, utveckling och lärande. Om pedagoger behöver avbryta lek ska det göras på ett smidigt sätt. Resultatet i denna studie visar att pedagogerna gör medvetna val genom att ge barnen utrymme att själva driva leken vidare.

Aras (2015) undersökning lyfter att pedagogens roll utan pedagogers närvaro, finns det risk för att kvaliteten i den fria leken påverkas. Aras betonar att pedagogens roll är betydelsefull för att leken ska bli meningsfylld. Detta syns även i denna studie, där pedagogerna beskriver att de går in som deltagare när de observerar barnen. Pedagogerna påpekar även att en observerande roll sker när vissa barn behöver stöd för att bli inkluderade i leken med andra barn. Resultatet visar på pedagogiska handlingar för att pedagogernas roll visar på närvaro och tillbakadragna roller.

Resultatet kan förstås i samband med Piagets teori om kognitiv utveckling. Begreppen assimilation, ackommodation och equilibrium har synliggjort hur barn med hjälp av pedagogernas roll, kan använda tidigare erfarenheter. Barnen får möjlighet att på egen hand bearbeta och organisera sina erfarenheter. När pedagogerna går in som deltagare kan detta tillföra att barnen möter nya regler, idéer och perspektiv.

Studiens kunskapsbidrag ligger i att lyfta fram hur pedagoger i praktiken resonerar kring sin roll i den fria leken. I samband med tidigare forskning som mestadels har fokus på pedagogers deltagande eller barns självstyrning, visar vår studie hur pedagoger genom medvetna val växlar mellan roller som observatörer och deltagare beroende på situation, barngrupp och barns individuella behov. Studien synliggör en fördjupad förståelse för hur pedagogers omdöme kommer till uttryck i den fria leken samt hur pedagogiska val görs i studien. Resultatet av studien kan ha betydelse för förskolans praktik genom att tydliggöra medvetna och reflekterande förhållningssätt i den fria leken. Studien visar att pedagogers aktiva val som deltagare och observatör ger barnen olika förutsättningar för barns utveckling och lärande. Detta kan leda till att pedagoger reflekterar över rollen i den fria leken och utvecklar strategier för när det är lämpligt att ge barnen stöd och när det är viktigt att ge dem utrymme för att driva leken på egen hand.

Vår studie bygger på en kvalitativ undersökning med semistrukturerade intervjuer, där vi fått möjlighet att fördjupa oss kring pedagogernas synsätt och erfarenheter. En styrka i studien är att respondenterna var bekanta för oss forskare, vilket kan ha tillfört öppna och utförliga svar.

Samtidigt innebär detta en svaghet, då det finns risk att pedagogerna anpassade sina svar utifrån vad de trodde att studien förväntade sig. Urvalet gjordes genom ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att resultatet inte kan dra allmänna slutsatser på alla förskolor. Respondenternas antal var begränsade, vilket kan ha påverkat studiens bredd. Studien bygger även på enbart intervjuer, vilket betyder att resultatet baseras på respondenternas egna tolkningar av sitt arbete. En sammankoppling mellan intervjuer och observationer hade gett studien en varierande bild av hur pedagogerna även jobbar i praktiken.

# 7. Förslag på vidare forskning

Vi har diskuterat hur vi hade gått vidare med att undersöka pedagogers roll i den fria leken. Studien har belyst pedagogers perspektiv på fri lek och deras roller. Vidare forskning skulle kunna fokusera på barnens perspektiv i samband med pedagogers närvaro och deltagande i den fria leken. Genom att intervjua barn och genomföra observationer av deras lek, kan vidare forskning undersöka hur barn uppfattar pedagogers roller som exempelvis observatörer eller deltagare och hur pedagogers roller enligt barnen kan påverka deras lek i samband med delaktighet och självbestämmelse.

Vidare skulle observationer i samband med barnintervjuer möjliggöra en analys av hur pedagoger handlingssätt överensstämmer med barnets upplevelser. Detta kan möjligtvis öka kunskap om hur pedagogiskt deltagande upplevs ur ett barnperspektiv. Sammanfattningsvis kan vidare forskning bidra till fördjupad kunskap om samspel mellan barns perspektiv och pedagogernas handlingar.

# Referenslista

Alvehus, Johan (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok.* Tredje upplagan Stockholm: Liber

Aras, S (2015). Free play in early childhood education: a phenomenological study. *Early Child Development and Care,* 186 (7), ss. 1173-1184. doi: 10. 1080/03004430.2015.1083558 https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03004430.2015.1083558
(Hämtad 25.10.23)

Grigoropoulos, Iraklis (2021) *Greek Early Childhood Educators´Engagement Practice and Facilitative Roles During Free Play.* 27, 19-28 DOI: 10.1007/s40688-021-00400-6 https://www.researchgate.net/publication/375101608_External_assessment_of_teachers'_roles_during_children's_free_play_and_its_relation_to_types_of_children's_play
(Hämtad 25.10.23)

Hall-Kenyon, Kendra M & Rosenborough, Alessandro A (2016). Exploring pedagogical relationships in the context of free play. *Routledge, Taylor & Francis Group: Early Years. 37* (3), 326-337 DOI: 10.1080/09575146.2016.1183180 https://www.researchgate.net/publication/306086940_Exploring_pedagogical_relationships_in_the_context_of_free_play
(Hämtad 25.10.23)

Hägglund, K. (1989). *Lekteorier.* Solna: Esselte studium

Kantos, Susan (1999), Preschool teachers´Talk, Roles and Activity Settings During Free Play. *Early Childhood Research Quarterly,* 14 (3), 363-382 DOI: 10.1016/S0885-2006(99)00016-2
(Hämtad 25.10.24)

Lillemyr, Ole Fredrik (2013). *Lek på allvar: en spännande utmaning*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Patel, Runa & Davidson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Johanneshov: MTM

Sagastui, Jone; Herrán, Elena & Anguera, Teresa M (2021). Adult intervention level in young children's free play: an observational study on how Pikler educators combine the instrumental and relational dimensions of their educational activity. *European journal of Psychology of Education,* 37 (3), 707-728 DOI: 10.1007/s10212-021-005602 https://www.researchgate.net/publication/351704838_Adult_intervention_levels_in_young_children's_free_play_an_observational_study_on_how_Pikler_educators_combine_the_instrumental_and_relational_dimensions_of_their_educational_activity
(Hämtad 25.10.23)

SFS 2010:800. Skollagen (2010:800). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/
(Hämtad 25.11.05)

Skolverket (2025). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18. reviderad 2025. 3* uppl. Stockholm: Norstedts juridik. Tillgänglig på internet: https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/styrdokument/2025/laroplan-for-forskolan---lpfo-18-reviderad-2025
(Hämtad 25.10.22)

UNICEF (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barns rättigheter.* Tillgänglig på internet: https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten
(Hämtad 25.11.05)

Vetenskapsrådet (2024), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning,* Tillgänglig på internet: https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html (Hämtad 25.09.20)

Weldemariam Tigiusti, Kassahun (2014). Cautionary Tales on Interrupting Children´s Play: A Study From Sweden, *Childhood Education,* 90 (4), pp. 265.271 https://www.bowdoin.edu/childrens-center/pdf/cautionary-tale-weldemariam.pdf (Hämtad 25.10.20)

# Bilaga 1. Intervjufrågor

1. Vad har du för yrkesroll?
2. Hur många års erfarenhet har du inom förskolläraryrket?

3. Hur skulle du beskriva den fria leken?
4. Vad är din roll i den fria leken? Är du en observatör eller en deltagare i leken?
5. På vilket/vilka sätt tycker du att den fria leken bidrar till barnens utveckling och lärande?

6. Tycker du att ni som pedagoger ska delta i den fria leken? Varför, varför inte?
7. Hur mycket utrymme ges för den fria leken i verksamheten?
8 På vilka sätt kan barnets lärande synliggöras i den fria leken och hur ser du på dokumentationen i samband med lärandet? Är dokumentation något ni tar användning av varför/varför inte?

9. Förekommer det att du som pedagog behöver avsluta den fria leken? Vid vilka tillfällen?
10. I läroplanen står det : *"För barn är det lek i sig som är viktigt. Lek är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande"*. Vad säger citatet och orden*"lek i sig"* till dig i relation till ditt arbete i förskolan?

# Bilaga 2. Samtyckesblankett

Hej,
Vi heter Lavin och Havana. Vi är två studenter som läser vår sista termin på förskollärarprogrammet vid Malmö universitet, och skriver vårt examensarbete. Syftet med studien är att få inblick i hur ni pedagoger tänker kring rollen i den fria leken. Samt hur barns lärande och utveckling kan främjas i situationer då förskolan ger utrymme för fri lek.

Med detta informationsbrev vill vi bjuda in dig som arbetar som pedagog i förskolan för att delta i en intervju. Frågorna kommer att handla om dina tankar och kunskaper kring den fria leken. Intervjun uppskattas att ta cirka en timme. Vi kommer att spela in intervjun och tar användning av en diktafon. Innan intervjun startar behöver vi ett muntligt godkännande från dig som deltagare. Lavin och Havana kommer att ha tillgång till ljudinspelningen samt Malmö universitet. Vår handledare och examinator på Malmö universitet kommer att kunna begära att få se det insamlade materialet.

Allt insamlat material och personuppgifter lagras på Malmö universitets server under arbetet med utvecklingsarbetet. Ditt samtycke som nämnt ovan kommer att samlas in muntligt i samband med intervjun, spelas in och förvaras tillsammans med intervjun på servern och diktafonen. Materialet som samtycke förvaras i 6 månader efter att examensarbetet är godkänt och klart och förstörs därefter. Din medverkan är frivillig och du kan när som helst avbryta intervjun. Vetenskapsrådets forskningsetiska principer fyra huvudkrav är informationskravet, samtyckeskravet och konfidentialitetskravet. Huvudkraven understryker att du som deltagare i vår intervju när som helst före, under och efter deltagandet har rätt att avböja din medverkan utan några negativa konsekvenser. En länk till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer finner du längst ner på samtyckesblanketten. Du som deltagare kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet och materialet kommer att vara aktuellt för endast vår studie .

## Studenter

Lavin Zada Laviinzada@gmail.com och Havana Muafaq havana.hm@gmail.com
Ansvarig handledare på Malmö Universitet:  Natalie Davet
Kursansvarig på Malmö universitet: Lisa Dalsgaard och Jessica Eng
Kontaktuppgifter Malmö universitet: www.mau.se , tel:040-665 70 00

Vetenskapsrådet, God Forskningssed (2024)
https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html